

BIBELSKE AFHANDLINGER

Av prof. Carl Paul Caspari

IX. Af det Dybe. Psalme 130.

Christiania, 1884.

I den femte og sidste Psalmebog, Ps. 107-150, møder os en Række af femten - paa en eneste, Ps. 132, nær - smaa, korte Psalmer (Ps. 120-34), der alle bære Overskriften "Schir hamma'aloth", og (Ps. 121) "lamma'aloth". Disse Ord ere efter al Rimelighed at oversætte med "*En Sang ved* og (Ps. 121) *for Opreiserne*" nemlig til Jerusalem, til Helligdommen der, paa de store Høitider og ved andre Leiligheder, idet denne Oversættelse ikke alene er meget tiltalende, men ogsaa anbefales af Sprogbrugen, af vedkommende Psalmers Indhold og af den Tid, som de fleste iblandt dem, ja paa en Maade allesammen, tilhøre. Verbet "alah, *oppstige*", hvoraf "ma'aloth, *Opstigninger*" er dannet, er nemlig i det gamle Testamente et staaende Udtryk for at reise til Festerne til Helligdommen og specielt til Helligdommen i Jerusalem som til et Sted, der i moralsk og, hvad Helligdommen i Jerusalem angaar, ogsaa i fysisk Henseende havde en høi Beliggenhed; alle femten "Psalmer ved Opreiserne" have et Indhold, der gjorde dem vel skikkede til at blive sungne paa Festreiserne til Jerusalem - een af dem, Ps. 122, er endog ganske aabenbart en Valfartssang -; endelig de fleste af disse Psalmer og i en vis Forstand alle, tilhøre, som vi straks skulle se, en Tid, paa hvilken Festreiserne til Helligdommen i Jerusalem maa antages ret at have blomstret, og man derfor særligen trængte til Psalmer; der passende kunde synges paa dem. Vi have altsaa i Psalmerne ved Opreiserne *en liden Israels* (det efter exilske Israels) *Pilegrims-* eller *Valfarts-Sangbog*.

Fire af de femten Sange ved Opreiserne, Ps. 122, 124, 131 og "133, tillægges i sine Overskrifter David, - een af dem, Ps. 127, Salomo-; i Overskrifterne over de. ti øvrige nævnes ikke nogen Forfatter, de ere anonyme. Disse tilhøre efter sin Stilling i Psalmernes Bog, sit Indhold og sit Sprog uden al Tvivl, og som derfor ogsaa næsten almindelig antaget, Tiden efter det babyloniske Exil, nærmere bestemt de første Tider efter det., Serubabels og Josvas og Esras og Nehemias's Tider. I en vis Forstand gjælder dette ogsaa om de fem Psalmer, som efter deres Overskrift have David og Salomo. til Forfattere, forsaavidt nemlig, som man efter den. Mands eller de Mænds Tanker, som have samlet Pilegrimspsalmebogen, ved disse Psalmer skulde tænke paa eller anvende dem paa den efterexilske Menigheds Forhold, paa hvilke de ogsaa fortrinlig passe. Der, hvor de staa, ere de i den angivne Forstand efterexilske. Psalmer.

Ingen af de femten Psalmer ved Oprejserne angaar blot en enkelt Israelit, men alle angaa de enten den israelitiske Menighed som en Enhed, et Helt, eller dog, som f. Ex. Ps. 128, *hver enkelt* Israelit. De ere alle paa een eller anden Maade Menighedspsalmer. Dette kræves jo ogsaa allerede af deres Bestemmelse, og ligesaa kræves det af den Tids eiendommelige Forhold, som de tilhøre. I den første efterexilske Tid traadte nemlig de

enkelte fra Landflygtigheden tilbagevendte Israelliters særlige Anliggender, deres særlige Skjæbne aldeles i Skygge for hele den tilbagevendte Skares Anliggender, for dens Skjæbne. Baade hvad der hendte de tilbagevendte Israeliter af Godt, af Lykke, og hvad der hendte dem af Ondt, af Gjenvordigheder, baade deres Glæder og deres Sorger, vare fælles for dem Alle. Tiden var i eminent Forstand en Samfunds, en Menighedstid. Man maa her ikke lade sig vildlede deraf, at i flere af disse Psalmer, f. Ex. i Ps. 120, Ps. 130 og Ps. 131 en enkelt Person taler. Denne enkelte Person er i dem .ligesom i andre Menighedspsalmer, f. Ex. den efterexilske Ps. 118, Menigheden som en Enhed, hvad der ogsaa overalt ved en eller anden Omstændighed, et eller andet Træk mere eller mindre tydelig er tilkjendegivet.

For at fatte det Fremsatte kortelig sammen: *De femten Psalmer ved Opreiserne ere. Pilegrims- eller Valfartssange, der, umiddelbart eller middelbart, tilhøre de første Tider efter det babyloniske Exil og ere blevne fremkaldte af de Forhold, under hvilke den palæstinensiske Del af det daværende Israel levede.*

* * *

Som saadanne Psalmer afspeile de nu - i Forening med de øvrige Skrifter, som skyldte den samme Epoke sin Tilværelse eller dog fremstille dens Historie - de Tanker og Følelser, som dengang rørte sig hos den Del af Israel, der igjen befandt sig paa det hellige Lands Grund, og som man kan betegne som det daværende Gudsfolks Kjerne. Disse Tanker og Følelser vare en Frugt dels af den store Frelse, der nylig var bleven Israel tildelt i Forløsningen fra Babylon og Tilbageførelsen til Kana'an, samt af de Begivenheder, hvori Herren beviste sin Naade mod den unge palæstinensiske Koloni, Grundlæggelsen og Fuldendelsen af Templet og Gjenopbyggelsen af Jerusalems Mure, dels ogsaa af det Meget, som trykkede den: dens Faatallighed og ringe, usle Kaar, Nabofolkernes Foragt, Spot og Had, Fiendskab og Rænker, det daværende Verdensriges, det medo-persiskes, tunge Aag. De vare derfor af en dobbelt Art og meget blandede. Snart var de Tilbageførtes Hjerter opfyldte med jublende Glæde og inderlig Tak for Herrens store Naade og med den freidigste Fortrøstning angaaende Israels Fremtid, snart vare de derimod fulde af Smerte, Kummer og Sorg over alt det Tryk, der laa paa dem.

Om den Glæde og Jubel, der fyldte de fra Babylon Tilbagevendendes Hjerter, lægger den 126de Psalme, der er digtet paa en Tid, da man allerede kunde se tilbage til Forløsningen fra Fangenskabets som til en Begivenhed, der tilhørte Fortiden, et gribende Vidnesbyrd. "Der Herren lod Zions Fangne vende tilbage", heder det nemlig her, "da vare vi som Drømmende, da fyldtes vor Mund med Latter og vor Tunge med Jubel, da sagde man iblandt Hedningerne: Store Ting har Herren gjort imod disse. Store Ting har Herren gjort imod os; vi bleve glade". Om det tilbagevendte Folks Frydemaal og Glædesjubel ved Grundlæggelsen af det nye Tempel beretter det tredje Kapitel af Esras Bog, og den glade og freidige Stemning, der herskede iblandt det, da nu endelig dette Tempel var fuldfærdigt, har faaet et overordentligt stærkt Udtryk i den 118de Psalme.

Hvor opfyldte med Tak mod Herren de Tilbageførtes Hjerter vare, det ser vi af mere end een Psalme fra de første efterexilske Tider. For kun at anføre nogle faa Exempler: I Ps. 107, en Psalme, der aabner den femte Psalmebog og rimeligvis blev digtet til den første Løvsalernesfest, som de tilbagekomne Exulanter feirede paa Hjemmets Grund, og sunget paa denne Fest, opfordre de hverandre til at prise Herren, fordi han havde gjenløst dem af Nøden og samlet dem fra Landene, og derefter skildre de sin tidligere Elendighed under forskellige Billeder, en Ørkenvandring, et haardt Fængsel, en svær Sygdom, en farlig Søreise, med det idelig tilbagevendende Omkvæd: "De skulle prise for Herren hans Miskundhed og hans Undergjerninger for Menneskenes Børn." I Ps. 124, en Psalme af

David, udbryde de med den gamle Israels Konge, efter at have opfordret sig selv til den Bekjendelse, at Mennesker vilde have voldt dem Undergang, hvis ikke Herren havde været med dem, i de Ord: "Lovet være Herren, som ikke gav os hen til Rov for deres Tænder! Vor Sjæl er undsluppen som en Fugl fra Fuglefængerens Snare; Snaren er sønderreven, og vi ere undslupne". Og den 118de Psalme baade begynder og ender med Herrens Pris, med de Ord: "Priser Herren, thi han er god, thi hans Miskundhed varer evindelig"! Ligesaa aflægger den hyppige Brug saavel af disse Ord, som af Ordene "Hallelu jah!" lover Herren i Psalmerne fra de første Tider efter Exilet, et Vidnesbyrd om den levende og stærke Følelse af Taknemmelighed mod Herren, hvoraf det fra det babyloniske Fangenskab forløste Israels Hjerter vare beherskede. - For at begynde med "Hallelujah", disse Ord ere aldeles fremmede for Davids, Asafs og hans Slægts og Korahiternes Psalmer og for de ældre Psalmer overhovedet. De optræder for første Gang i Slutningen af den 104de Psalme, en Psalme, der som almindelig antaget, tilhører en meget sen Tid, og dernæst i Begyndelsen af den 105te, om hvilken det samme gjælder, og i Begyndelsen og Slutningen af den 106te, der blev digtet paa den Tid, da Israel gik det babyloniske Exils Ophør imøde. Men derefter finde vi dem i en lang Række af Psalmer fra de første efterexilske Tider: i Ps. 111 og 112, i fire af de sex Psalmer, som udgjøre det store "Hallel" eller, som en gammel Fortolker kalder det "Jødernes store Hallelujah", Ps. 111-118, i Ps. 135 og i Psalmernes Bogs sidste fem Psalmer, Ps. 146-150. De første efterexilske Tidens Psalmer gjenlyde ligesom af Raabet "Halleluja" og gaa ud i dette Raab (Ps. 150, 6). Disse Tider vare, saa at sige, Halleluja-Tider. - Hvad angaar Opfordringen: "Priser Herren, thi han er god, thi hans Miskundhed varer evindelig !" saa maa den, som man ser af Profeten Jeremias's Ord i Jer. 33, 10 og "Endnu skal der høres paa dette Sted - deres Røst, som sige : Lover den Herre Zebaoth, thi Herren er god, thi hans Miskundhed varer evindelig !" vistnok have været allerede forexilisk, men i de gammeltestamentlige Skrifter forekommer den dog først i Slutningen af det babyloniske Exil (Ps. 106, 1) og i Særdeleshed i Tiden derefter (Ps. 107, 1; Ps. 118, 1 og 29; Ps. 136, 1, 1 Krøn. 16, 34. 2 Krøn. 20, 21 og Esr. 3, 11). Dens sidste og mest karakteristiske Del "thi hans Miskundhed varer evindelig" danner i Ps. 118 et tre Gange og i Ps. 136 endog et 25 Gange tilbagevendende Omkvæd. Ordene "Priser Herren, thi han er god, thi hans Miskundhed varer evindelig!" ere meget betegnende for den efterexilske Tid. Det daværende Israel var et gammelt Folk og følte sig som et saadent - "Meget", siger det i Ps. 123, "have de trængt mig *fra min Ungdom af*" -, og det havde nylig i Frelsen fra Babylon erfaret en af Herrens største Miskundhedsbevisninger og modtog stedse nye Beviser paa hans Miskundhed. Herved blev det aldeles gennemtrængt af den Følelse og Tanke, at Herrens Miskundhed mod det var en aldrig ophørende, en stedse varende, at den var evig, og denne Følelse og Tanke udtalte det saa ved idelig at gjentage den allerede ældre Selvopfordring til Herrens Pris: "Priser Herren, thi han er god, thi *evindelig* varer hans Miskundhed". ("Evindelig" staar i den hebraiske Text med Eftertryk foran).

Det efterexilske Israels freidige Fortrøstning angaaende sin Fremtid lære vi at kjende af Ps. 118 og Ps. 125, især af den førstnævnte. I denne siger det: "Jeg *skal ikke* dø, men *leve* og forkynde Herrens Gjerninger. Haardt tugtede Herren mig, men *til Døden* hengav han mig ikke". Det var altsaa fuldt forvissat om sin Udødelighed, sit evige Liv, sin Uforgjængelighed eller, for at bruge Herrens Ord om sin Menighed, det var forvissat om, at Helvedes Porte ikke skulde faa Overhaand over det. (Israels evige Liv, dets evige Bestaaen corresponderer med Herrens Miskundheds Evighed og har i denne sin Grund og sin Rod). I den samme Psalme udbryder det i de Ord: "Alle Hedninger omgive mig ; i Herrens Navn skal jeg hugge dem ned. De omgive mig som Bier, de udslukkes som Ild i Torne; i Herrens Navn skal jeg hugge dem ned", -Ord, der aande den gladeste, mest

triumferende Forvisning om, at det skulde seire over hele den fiendtlige Folkeverden, af hvilken Herrens Folk var og følte sig omgivet. I den 125de Psalm hedder det: "Ugudelighedens Spir skal ikke hvile paa de Retfærdiges Lod, for at ikke de Retfærdige skulle udrække sine Hænder til Uretfærdighed". Her udtales, at Verdensmagts haarde og trykkende Herredømme over Guds Folk ikke skal vare til evig Tid, idet dette ellers vilde blive fristet til Frafald, men at det sikkert engang, tidligere eller senere, skal ophøre. Det Største og Højeste om sin Fremtid udtaler Israel dog i de Ord i Ps. 118: "Den Sten, som Bygningsmændene forskjøde, er bleven til Hovedhjørnesteinen". Israel gjorde paa Basis af de Forjættelser, det havde faaet, Fordring paa, at det engang skulde blive Hjørnesteinen for den store, alle Folk omfattende Verdensrigsbygning, som dets Gud skulde opreise, og udtalte denne Fordring for Hedningerne, ogsaa for saadanne, som hørte til verdensherskende Folk. Hedningerne og især Hedninger af den sidste Art fandt imidlertid denne Fordring højst urimelig. Dette lille, besejrede og underkuede, dette fattige, usle og foragtelige Folk skulde blive Grundvolden for et alle Folkeslag omfattende Rige, et Verdensrige over alle Verdensriger! Dertil vare dog Folk, som det mediske og persiske, som deres eget Folk, der allerede havde oprettet et Rige, som omfattede mange Folkeslag, ganske anderledes skikkede. Jødernes Prætension var kun et over al Maade latterligt Foster af deres Hovmod. Ligeoverfor denne Dom udtaler Israel de om en mageløs Troesfrimodighed vidnende Ord: "Den Sten, som Bygningsmændene (de verdensherskende Folk) forskjøde, er bleven til Hovedhjørnesteinen". Det ser i Aanden den forjættede Verdensrigsbygning allerede fuldendt og sig selv som den Hovedhjørnestein, paa hvilken den er bygget, og som bærer den. Hvad det forventede, gik siden i Opfyldelse i og gennem Christus (Matth. 21, 42. Marc. 13, 10. Ap. Gj. 4, 11. Ef. 2, 20. 1 Pet. 2, 4 f. Rom. 11, 6-24).

De første efterexilske Tidens Israeliter vare dog ikke blot fulde af Glæde og Taknemmelighed mod Herren for Frelsen fra Babylon og de Velgjerninger, som han beviste dem efter denne Begivenhed, og af Fortrøstning med Hensyn til Israels Fremtid; de vare paa samme Tid ogsaa, og det meget ofte, fulde af Smerte, Kummer og Sorg over alt det Meget, som trykkede dem, og som allerede tidligere er nævnt: deres Faatallighed og ringe, usle Kaar, Nabofolkernes Foragt og Spot, Had, Fjendskab og Rænker, som de fik føle i rigt Maal, og Datidens Verdensmagt, den medo-persiskes tunge Aag, Myntens Revers -, hvorfor der ogsaa gaar en snart tung, snart vemodig Tone gennem ikke faa af de Psalmer og Bønner, som dengang blev sungne og bedede. "Herren formere Eder, Eder og Eders Børn!", dette Ønske maa Digteren af den de første efterexilske Tider tilhørende 115de Psalm tilraabe sine til Hjemmet tilbagevendte Landsmænd, og i den samme Psalm, i hvilken disse tale om, hvor glade de vare paa den Tid, Herren lod dem vende tilbage, Ps. 126, høre vi dem bede om Fortsættelse af det dengang begyndte Verk i Følelsen af, at de i Forhold 'til det i Adspredelsen levende Israel eller til hele Israel, dog kun vare en liden Hob, og dertil en, hvis Kaar vare saare trange og kummerfulde. De sige: "Herre lad vore Fanger vende tilbage ligesom Bække i Sydlandet!" d. e. Bække, der, efterat Solheden har bragt dem til at svinde bort, komme igjen, ved at Gud sender Strømme af Regn -, og de føje hertil, ligesom trøstende sig selv: "De, som saa med Graad, skulle høste med Fryderaab. At saa med Graad, at arbeide under Taarer paa det israelitiske Samfunds Gjenoprettelse, det var de første efterexilske Tidens Signatur. Med hvilken dyb Smerte den Del af de Tilbagevendte, hvis første Ungdom var falden i den forexilske Tids Slutning, følte den nye Tids Ringhed og Fattigdom, det se vi af, hvad der skede, dengang Grundvolden til det nye Tempel blev lagt. Medens Folket opløftede et stort Fryderaab herover, maatte de, der havde seet det gamle Tempel i dets Herlighed, græde med høj Røst, da de saa, hvor ringe det nye vilde blive - det var som Intet i deres Øine -, saa at Folkets

Fryderaab og deres lydelige Graad flød sammen, og hin ikke kunde skjernes formedelst denne. (Esr. 3, 11-13; Hagg. 2, 3). - De tilbagevendte Israeliters bitre Smerte over den megen Foragt og Spot, som de mødte hos Nabofolkene ("de spottede os og foragtede os", "Hvad er det, disse visne Jøder gjøre?" "Hvad de end bygge - dersom der springer en Ræv op, saa river den deres Mur ned", saa heder det Neh. 2, 19 og 4, 3. 4), denne Smerte lære vi at kjende af Ps. 123, hvor de bede: "Vær os naadig, Herre, vær os naadig! thi vi ere saare mættede med Foragt; saare mættet er vor Sjæl med de Trygges Spot, med de Stoltes Foragt". Deres Smerte var saa meget bitrere, som de følte Spotten tillige som en Krænkelser af selve Herren, hvad Nehemias ligefrem udtaler. "De have krænket dig for Bygningsmændene" siger han i sin Bøn i Neh. 4, 4 og 5. De Tilbagevendtes Smerte over Nabofolkernes Had, Fjendskab og Rænker har faaet et stærkt Udtryk i Ps. 120. "Ve mig, at jeg lever som Fremmed iblandt Mesech, at jeg bor ved Kedars Telte! Længe nok har min Sjæl boet hos dem, som hade Fred. Jeg er idel Fred, men naar jeg taler, saa ere de færdige til Krig", "Herre, fri min Sjæl fra en løgnagtig Læbe, fra en svingefuld Tunge!" saaledes klage og bede de i den anførte Psalme. Hvor trykket og tung en Stemning endelig det medo-persiske Verdensriges haarde Aag, om hvilket Neh. 5, i 5 taler, fremkaldte hos de tilbagevendte Israeliter, det viser os Esras og Nehemias's-Bønner i Esr. 9 og Neh. 9. I den første heder det: "Nu er et lidet Øieblik Naade vederfaret os af Herren, vor Gud, idet han har levnet os en undkommen Rest og givet os en Teltpæl paa sit hellige Sted, for at vor Gud kunde opklare vore Øine og give os lidt Livsophold i vor Trældom. *Thi Trælle ere vi*" (Esr. 9, 8 f.), og Nehemias's Bøn slutter med de Ord: "*Se, vi ere Trælle idag, og Landet, som du gav vore Fædre, forat de skulde æde dets Frugt og dets gode Ting, se i det ere vi Trælle. Og sin rige Afgrøde bærer det forde Konger, du satte over os for vore Synders Skyld, og de herske over vore Legemer og over vore Dyr efter sin Vilje, og vi ere i stor Nød*" (Neh. 9, 36 f.; sml. Neh. 1, 3: De Overblevne, som ere tilovers fra Fangenskab ere i stor Ulykke og i Forsmædelse). Begge Gudsmænd fremhæve i sine Bønner tillige paa det Stærkeste Fædrenes Synder, hvilke de betragte og føle som sine og sin Samtids egne, som Aarsagen til den Israels Trældom og Nød, hvorover de klage. "Vore Misgjerninger", siger Esra, "ere voksede op over vort Hoved, og vor Skyld er bleven stor indtil Himmelen. Fra vore Fædres Dage af ere vi i stor Skyld lige til denne Dag, og formedelst vore Misgjerninger ere vi overgivne, vi, vore Konger, vore Præster i Landenes Kongers Haand, til Sværd og til Fangenskab og til Plyndring og til Ansigts Blusel, som det ses paa denne Dag" (Esr. 9, 6 f.), og Nehemias siger: "Du er retfærdig i Alt, hvad der er kommet over os, thi du har øvet Trofasthed, men vi have handlet ugudelig. Og vore Konger, vore Fyrster, vore Præster og vore Fædre have ikke gjort efter din Lov, og de have ikke hørt paa dine Bud og dine Vidnesbyrd, som du vidnede for dem (se ogsaa Neh. 2,5 ff.). Det var en dobbelt Byrde, som trykkede Slægtens Hjerter: Nøden og Bevidstheden om at have fortjent den eller Syndsbevidstheden, og den sidste var den førstes Braad.

Af den samme Følelse af dyb Nød og af den samme Bevidsthed om. selv at have paadraget sig denne Nød ved Synd, der har fremkaldt de anførte Ord i Esras og Nehemias's Bønner, er ogsaa den med disse Bønner omtrent samtidige Hote Psalme fremgangen, den Psalme efter hvis Begyndelsesord i den latinske Bibeloversættelse man pleier at kalde enhver dyb Klagesang over stor Nød et "De profundis", "Af det Dybe", som Kirken har givet en Plads blandt sine syv Bodspalmer, og som har fundet en nytestamentlig Bearbejdelse i en af Reformationens ypperste Psalmer, Luthers "Aus tiefer Noth schrei ich zu dir", "Afdybeste Nød jeg raaber til dig".

Efter at jeg i det hidtil Fremsatte har stillet Psalmen i den Tids Lys, hvori den er opstaaet, og givet, hvad man kan kalde, en historisk Substruction for dens Forstaaelse, en

Substruction, der har ført os frem ligetil dens Port, vil jeg nu forsøge at levere en Udlæggelse af den.

Jeg forudskikker denne Udlæggelse selve Psalmens Text.

1. Af det Dybe kalder jeg paa dig, Herre!

2. Herre, hør paa min Røst,
lad dine Øren mærke paa mine ydmyge Begjæringers Røst !

3. Dersom du, Herre, vil gjemme paa Misgjerninger, Herre, hvo kan da bestaa?

4. Thi hos dig er Forladelsen,
for at du maa frygtes.

5. Jeg bier efter Herren,
min Sjæl bier,
og jeg venter paa hans Ord.

6. Min Sjæl venter paa Herren,
mere end Vægtene paa Morgenens,
Vægtene paa Morgenens.

7. Vent, Israel, paa Herren !
Thi hos Herren er Miskundheden,
og megen Forløsning er hos ham,

8. og han skal forløse Israel
fra alle dets Misgjerninger.

Psalm 130 falder baade i *formel* Henseende og efter sit *Indhold* i to Dele.

I *formel* Henseende bestaar den af Bøn, v. 1-6, og af opmuntrende og trøstende Tiltale, v. 7 og 8. Bønnen er den israelitiske Menigheds og (naturligvis) rettet til Herren, den opmuntrende og trøstende Tiltale Sangerens og rettet til den bedende Menighed. Man kan et Øieblik være fristet til at opfatte den opmuntrende og trøstende Tiltale som en Menigheds Selvopmuntring. Saadanne Selvopmuntringer ere ikke ganske sjeldne i Psalmerne; de findes her snart i Slutningen af hele Psalmen (saaledes i Ps. 27), snart i Slutningen af dens enkelte Strofer (saaledes i Ps. 42 og 43). Men Tiltalen: "Vent, *Israel!*" gjør det dog naturligere at opfatte Opmuntringen som en, der udgaar fra en anden Person, fra Sangeren. Denne har i Bønnen identificeret sig med Israel, til hvilket han jo hører, som dets Organ og Repræsentant; i Tiltalen skiller han sig fra den og stiller sig ligeoverfor den. Han indtager her paa en Vis en profetisk Stilling, som han da ogsaa slutter med et Slags Profeti: -"han *skal* forløse Israel fra alle dets Misgjerninger". - Bønnen er, ganske i Overensstemmelse med sin subjective Karakter, mere lyrisk og rythmisk end Tiltalen. Den begynder med et monostichisk Vers: "Af det Dybe kalder jeg paa dig, Herre!" - aldeles passende, thi disse Ord indeholde jo et Nødraab. Derpaa følge tre distichiske Vers, v. 3 og 4, og saa to tristichiske, v. 5 og 6. Hine indeholde den egentlige Bøn, i disse udtaler Menigheden sin længselsfulde Forventning om, at dens Bøn vil gaa i Opfyldelse. At v. 5 og 6 bestaar af tre Sticher eller Led, synes at svare til dette deres Indhold. De faar nemlig derved noget mere Langtrukket, hvad der især gjælder om v. 6.

Efter sit *Indhold* falder Psalmen i to lige Dele: *Bøn* om Frelse fra Nøden *formedelst* Syndsforladelse eller om Syndsforladelse *i og med* Frelse fra Nøden, v.

1-3, og Udtryk for og Opmuntring til Forventning om Syndsforladelse og Frelse, v. 5-8. Hvad der binder disse to Dele sammen, er paa den ene Side den ledende og ventende Menigheds i Psalmens første Ord: "Af det Dybe" antydede *Situation*, den Tilstand af ydre og indre Nød, hvori den befinder sig, Psalmens Kilde, og paa den anden Side, at Bønnen og Forventningen, Haabet har baade en *fælles Gjenstand*, Frelsen, og en *fælles Basis*, hvorpaa de hvile : Herrens syndsforladende Naade. "Hos dig er Forladelse" heder det i den første Del, v. 4, og "hos Herren er Miskundheden og megen Forløsning er hos ham" i den anden, v. 7. Desforuden fører, .som vi siden skulle se, en fin Bro over fra hin til denne. - Forøvrigt ser det ud, som om den første Del, saa vegtig den end i sig selv er, skulde være mere Gjennemgang til den sidste, eller som om Accenten i Psalmen skulde ligge paa denne. Forventning om Frelse er ialfald det Maal, hvorhen Psalmen tenderer, og hvorved den bliver staaende. Den er ogsaa Menighedens blivende Situation.

Endnu - førend jeg gaar ind i Psalmens Enkeltheder - nogle Bemærkninger, et lidet Excurs, om *Gudsnavnene* i den.

Der bruges i Ps. 130 to Gudsnavne: *Jehova (Jahve)*, som de fire Konsonanter, Tetragrammaton nutildags næsten almindelig og rimeligvis med Rette bliver udtalt) eller *Jah*, en Forkortelse af *Jehova (Jahve)*, og *Adonaj*, og disse to Gudsnavne bruges i den Del af Psalmen; som indeholder Menighedens Bøn, v. 1-6, tre Gange i regelmæssig Veksel, først *Jehova* eller *Jah* og saa *Adonaj*. To Gange stode de endog paa hinanden. "Af det Dybe kalder jeg paa dig, *Jehovah! Adonaj*, hør paa min Røst!" "Dersom du vil gjemme paa Misgjerninger, *Jah, Adonaj*, hvo kan da bestaa?", "Jeg bier efter *Jehova*, min Sjæl bier, og jeg venter paa hans Ord. Min Sjæl venter paa *Adonaj*, mere end Vægtene paa Morgenen, Vægtene paa Morgenen". Dette kan umuligt være betydningsløst. - *Adonaj*, for at begynde med dette Gudsnavn, betegner Gud som *Herren over alle Ting*, som *Alherren, Herrernes Herre, den eneste Herre i Verden, Herren* i særlig Forstand, den Almægtige; *Jehova* eller *Jah* betegner ham derimod som den, *der altid er forhaanden* og derfor *altid er at finde, at træffe, den Evige*, og som den, *der altid er den Samme, aldrig nogen Anden, den Uforanderlige* i sit Sindelag mod sit Folk, den *Sanddrue, Paalidelige, Trofaste* (ne'emân, pistos), *Klippen*, paa hvem Israel derfor kan forlade sig, paa hvem det kan stole, tro. At *Jehova* virkelig har denne Betydning, fremgaar af mere end eet gammeltestamentligt Sted, hvor der sigtes, henspilles til den, eller Navnet endog paa en Maade bliver forklaret. "Forlader Eder paa *Jehovah* stedse og altid; thi i *Jah, Jehovah* have vi en *evig Klippe*" heder det i Jes. 26, 4. "Vi skulle ikke dø", siger Habakkuk i Hab. 1, 12, "*Jehovah!* til Dom har du sat det (Kaldæerfolket) og, *Klippe!* til at tugte har du grundet det". Her bruges i det første Led *Jehovah* og i det andet *Klippe* som Synonymer. Hint Ord udsiger altsaa væsentlig det samme, som dette. (Vi have i de Ord: "*Jehovah!* til Dom har du sat det, og *Klippe* til at tugte har du grundet det" to aldeles synonyme Paralleller). Endelig siger Malachias i Mal. 3, 6: "Jeg, *Jehova*, har ikke forandret mig, og I, Israels Børn, ere ikke blevne tilintetgjorte". Ogsaa Moses's Ord i 5 Mos. 32, 3. 4: "Thi *Jehovahs Navn* vil jeg forkynde. - *Klippen!* fuldkommen er hans Gjerning, thi alle hans Veie ere ret, *en Trofasthedens Gud og uden Svig*", - ogsaa disse Ord høre herhid. Deraf, at *Jehovah* betyder den *Uforanderlige, Sanddrue, Trofaste* forklarer sig ogsaa hint bekjendte Ord i 2 Mos. 6, 3: "ved mit Navn *Jehovah* var jeg ikke kjendt af dem" (Patriarkerne). Patriarkernes Tid var væsentlig en Forjættelsens Tid ; nu, med Israels Forløsning fra Ægypten skulde Opfyldelsen af *de* Forjættelser indtræde, som Patriarkerne havde faaet, og altsaa Gud aabenbare sig som *Jehovah, som den, der holder sit Ord og sin Pagt, den Sanddrue, og Trofaste*. Navnet *Jehova* svarer paa den ene Side til Forjættelsen og paa den anden Side til Tilliden, Troen (ne'emân og el emunah til he'emin). Den *Naadige* betyder Navnet ikke ; Naaden, den frie Naade danner kun dets nødvendige

Forudsætning. Forsaavidt, som det gjør dette, kan man rigtignok sige, at Naadens Moment ligger indesluttet i Navnet, at Jehova er baade den Naadige og den Sanddrue og Trofaste, ”fuld af Naade og Sandhed”, som det Joh. 1, 14 heder om Ham, i hvem Gud aabenbarede sig fuldkommen som Jehovah, det i Kristo kjødblevne Ord. - Idet nu den bedende Menighed i vor Psalme vekselvis tiltaler Gud som Jehovah og som Adonaj, appellerer den vekselvis til hans Trofasthed og til hans Almagt og bygger den sin Bøn og Forventning om Syndsforladelse og Frelse paa disse sin Guds to Egenskaber som paa to stærke, faste Søiler.

Som allerede sagt, begynder Sangeren med et Nødraab : ”*Af det Dybe kalder jeg paa dig, Herre!*” og angiver han i dette Nadraab hele Menighedens Situation. Denne Situation er et Menneskes, der ligger i et Vanddyb, og hvem Vandet begynder at gaa over Hovedet, saa han er i Fare for at drukne, at gaa under, og som da i sin store Nød ængstelig og indtrængende kalder paa en Anden, at han skal komme og drage ham op og frelse ham. Ma'amakkim er nemlig *Vanddyb*; thi vistnok betyder Ordet i og for sig selv, efter sin Etymologi kun “dybe Steder, Dyb” i Almindelighed, men det bruges dog ellers stadig, uden nogen Undtagelse i Forbindelse med Vand og Hav om Vanddyb og Havdyb (saaledes paa de to med vort aldeles parallelle Steder: “Jer er kommen i Vandenes Dyb, og Strømmen skylder over mig” og: “Lad meg blive reddet - fra Vandenes Dyb” Ps 69,3 og 15, og der lader sig ved “dybe Steder, Dyb”, hvori den Kaldede ligger, og hvoraf han vil frelses, vanskelig tænke paa andre Dyb end Vanddyb.

- Vanddybet er nu ikke, som det efter det Følgende kunde synes, et Billede paa det *Syndedyb*, hvori Menigheden ligger, men paa den dybe *ydre Nød*, hvori den befinder seg. Herfor taler for det Førstre, at Vanddyb, store Vande og Lingende over alt ellers ere et Billede paa stor ydre Nød. Dette er Tilfældet paa de allerede anførte Steder og fremdelles aa Steder, som: “og han (Herren) drog mig (David) op af store Vande”, Ps 18,17, “Vanddyb kalder paa Vanddyb veed Lyden af dine Fossefald; alle dine Brændinger og dine Bølger gaa over mig”, Ps 42,8, “med alle dine Bølger trænger du mig”, Ps 88,8, “Havde ikke Herren været med os - da havde Vandene overskyttet os, en Strøm var gaaen over Sjæl, da vare de gangne over vor Sjæl - de stolte Vande”, Ps 124, 1. 4. 5 og: “udfri mig af store Vande, af Fremmedes Haand”, Ps 144,7. For at Vanddybene i v. 1 betegne en stor ydre Nød, taler endvidere det, at vor Psalme er en Menighedspsalme, og at den israelitiske Menighed dengang, Psalmen blev digtet, virkelig befandt sig i stor ydre Nød, saavel som ogsaa det, at Nøden baade i de øvrige “Psalmer ved Opreiserne”, som tale om Israels Nød (Ps 120, 123 og 126), og i Esras og Nehemias's Bønner, er en ydre. Hertil kommer endelig endnu, at det gamle Testamentet kun kjender til Syndenød, der er fremkaldt enten ved et enkelt dybt Fald (Ps 51 og 32), en Syndenød, hvorfom der her ikke kan være Tale, eller ved en stor ydre Nød. En blot og bar Syndenød, fremkaldt derved, at Mennesket har stillet sig ligeoverfor Guds hellige Lov og betragtet sig i den sSpeil, en Syndenød lig Luthers, dengang han var i Klosteret, kjender det gamle Testamentet ikke. Den har ialfald ikke nogen Repræsentant i Psamernes Bog. Naar Menigheden i v. 3 beder om Syndsforladelse og alene om den, saa har dette sin Grund deri, at den ved, at den ydre Nød er en Følge af dens Synd og vil ophøre med det samme, denne er forlat, og at den *føler* sin Synd sammen med sin Nød, idet denne har vakt Følelsen deraf. Og naar Digeren i slutningen af Psalmen siger, at Herren “skal forløste Israel fra alle dets *Misgjerninger*”, saa tænker han - ægte gammeltestamentligt - paa en Forløsning fra disse, der ikke alene har Frelsen fra den ydre Nød til sin Følge og indeslutter den, men fremtræder *i og med* den, gives i *dens Form*, og, saa at sige, *legemliggjøres i den*. Kun i anden Linje og middelbart er Vanddybet i v. 1 et Billede på Syndens (og Syndeangstens) Dyb, hvori Israel laa paa Psalmens Tid. Menigheden fulgte i og med sin dybe Nød ogsaa

sin dybe Synd, ganske som Esra og Nehemias gjorde i sine Bønner. - Endnu vil jeg bemærke, at man ikke maa oversætte "*raaber jeg til dig*", men "*kalder jeg paa dig*", d.e. siger jeg til dig: kom og drag mig op af de dybe Vande, hvori jeg ligger!

Efterat Menigheden i v.1 i faa (i Grundtexten *tre*) Ord har angivet den elendige og over al Maade farlige Situation, hvori den befinder sig og kaldt paa Herren, for at han skal komme og udri den deraf, beder den ham i v. 2 indtrængende om opmærksomt at lytte til den Bøn, den nu vil rette til ham: "Herre hør *dog paa* min Røst, lad dine Øren *være opmærksomme paa* mine ydmyge Begjærings Røst". I sin store, bitre Nød er den ængstelig bekymret for, at Herren ikke eller dog ikke opmærksomt nok skulde høre paa, hvad den er ifærd med at lægge frem for ham. Det Anliggende, hvori den vil henvende sig til ham, er et for den uendelig vigtigt, det gjælder for den Liv eller Død.

Derpaa *udtaler* Menigheden i v. 3 *sin Bøn*, nævner den *Gjenstanden* for den. Men dette gjør den her *ikkedirekte*: Den siger ikke: "Herre, gjem ikke paa mine Misgjerninger, thi ellers vilde jeg ikke kunne bestaa", men *indirekte*: Den siger: "Dersom du vil gjemme paa Misgjerninger, Herre, hvo kan da bestaa?" Den gjør Herren i bedende Tone og med bedende Gebærder en Forestilling: den forestiller ham, at, hvis han vilde gjemme paa Misgjerninger, Ingen, ikke et eneste Menneske, vilde kunne blive staaende, men at da alle uden Undtagelse, og saaledes ogsaa Menigheden maatte synke sammen, falde, gaa under, idet de alle, endog de reneste og helligste iblandt dem, ere Syndere, der have fortjent Undergangen; men dette kan Herren ikke ville. Derfor maa han lade alle Menneskers og saaledes ogsaa Menighedens Synder fare, forlade dem. Denne Menighedens Forestilling hviler paa tre Forudsætninger: at alle Mennesker ere Syndere, at deres Synd, ifald Gud ikke forlader den, med uundgaaelig Nødvendighed medfører deres Undergang, og at Gud ikke vil, at den af ham fortabte Menneskeslægt skal hjemfalde til Undergangen, - Forudsætninger, der ere udtalte i Skriftord, som disse: "Kunde der dog komme en Ren af en Uren Ikke Een" (Job. 14, 4), "Ingen som lever er retfærdig for dit Ansigt" (Ps. 143, 2), "Alle have syndet" (Rom. 3, 23), "Syndens Sold er Døden" (Rom. 6, 23) og "Skulde jeg have Behag i den Ugudeliges Død? (Ez. 18, 23). Men om Forladelse for sine Synder beder Menigheden, fordi den, som allerede før sagt, ved, at disse ere Aarsagen til dens Nød, og at med deres Borttagelse ogsaa Nøden vil blive tagen bort, og fordi den pines og ængstes af dem. - Man maa ikke oversætte det første Led i v. 3: "Dersom du vil *tage vare paa* Misgjerninger, men: "Dersom du vil *gjemme* paa Misgjerninger". Taget vare paa Israels Misgjerninger har Herren allerede for længe siden, thi det har jo allerede i lang Tid ligget under Straffen. Hvad Menigheden beder ham om, er, at han ikke maa opbevare dens Misgjerninger, gjemme paa dem, bevare dem i sin Hukommelse, men lade dem fare, kaste dem bort, glemme dem. Man maa sammenligne Ord, som Jobs: "Forseglet i en Pung er min Synd, og du syer til over min Misgjerning" (Job 14, 17).

"Thi hos dig", vedbliver Menigheden, "er Forladelsen, for at du maa frygtes" (v. 4). - Begrundelsessætningen: "*Thi hos dig er Forladelsen*" gaar tilbage til den Bøn: "Herre, gjem ikke paa min Misgjerning", der ligger indesluttet i de Ord: "Dersom du vil gjemme paa Misgjerning, Herre, hvo kan da bestaa?" (Vi maa huske paa, at disse Ord blive udtalte af Menigheden i *bedende* Tone og med *bedende* Gebærder). Menigheden grunder altsaa sin Bøn om, at Herren maa forlade den dens Misgjerninger, paa, at han er den, som forlader Misgjerninger. Muligt dog ogsaa, at Begrundelsessætningen: "*Thi hos dig er Forladelse*" knytter sig til en mellem Versets to Halvdele liggende Tanke, den Tanke: *men det vil du ikke gjøre, du vil ikke gjemme paa Synder*, fordi ellers alle Mennesker vilde gaa under, og du ikke har Behag i dine Skabningers Undergang. - I de Ord: "Thi hos dig er Forladelsen" maa vi lægge Mærke til to Ting: til at "*hos dig*" er stillet foran og til Artikelen i

”Forladelsen”, (Man maa ikke oversætte Forladelse). Baade i det Ene og i det Andet, især dog i det Sidste, ligger, at Syndsforlad else er at finde *alene* hos *Gud*, ikke ogsaa noget andetsteds i Himmelen eller paa Jorden, ikke ogsaa hos noget skabt Væsen, noget Menneske eller nogen Engel. *Selve Forladelsen* er hos Gud, den boer ligesom hos ham, g hvo, som søger Forladelse, maa derfor, hvis han vil finde den, søge den hos *ham*. Forladelsen er paa vort Sted næsten personificeret. Det samme er Tilfældet med *Miskundheden* i v. 7, hvor Sangeren siger: ”thi hos Herren er Miskundheden”, og med *Lyset* i Dan. 2, 22, hvor det heder: ”og Lyset boer hos ham. - ”*For at du maa frygtes*”. Herren forlader altsaa Synder *i den Hensigt, at blive frygtet*. Han vil blive frygtet, og *derfor*, for at naa dette Maal forlader han Synder. Man skulde vente, at Sangeren snarere vilde have sagt: ”for at du maa *elskes*”, thi Syndsforladelsen fremkalder jo ikke Frygt, men *Kjærlighed*. Alligevel siger han: ”for at du maa *frygtes*”. At frygte Herren er nemlig her at tilbede, ære og tjene ham i barnlig Ærefrygt; men en saadan Frygt er alene en Virkning af Syndsforladelsen. Da nu Gud, hvis Kjærlighed til Mennesket ikke ophæver hans Grundforhold til det, Skaber- og Herreforholdet, vil blive frygtet af det, frygtet af det med denne Frygt, og ikke kan Andet end ville dette, saa maa han, vil han ellers naa sit Maal, tilgive det dets Synder.

Vi har ved at omtale Psalmens Inddeling ytret, at en fin Bro fører over fra dens første Del, v. 1-4, til dens anden, v. 5-8, til hvilken vi nu er kommen. Denne Bro dannes af de i Troen udtalte Ord: *hos dig er Forladelsen* i v. 4 eller, ifald der mellem det tredje Verses to Halvdele skulde ligge den Tanke: *men dette vil du ikke gjøre, du vil ikke gemme paa Misgjerninger*, af denne Tanke samt af hine Troens Ord. Den troende Udtalelse af, at Forladelsen er hos Herren, eller at han alene forlader Synder, og i endnu højere Grad Forvisningen om, at han ikke vil gemme paa Menighedens Synder, fordi Forladelsen er hos ham, vækker nemlig hos Menigheden Mod og Kraft til at vente paa sine Synders Forladelse og paa dens Frugt, Frelsen fra den ydre Nød, og driver den uvilkaarlig til at udtale sig saaledes, som den gjør i v. 5 og 6.

Det første Led af v. 5: *Jeg bier efter Herren* svarer til v. 1 Af det Dybe *kalder jeg paa dig*, Herre! Ligesom Menigheden hist i sin dybe Nød havde kaldt paa Herren, d. v. s. bedet ham om at komme og frelse den, saa erklærer den her, at den bier efter ham, d. e. efter hans Komme til Frelse. Paa begge Steder er Herrens personlige Komme som Frelser Handlingens Object, paa hint den ydres, paa dette den indres. - Naar Menigheden i det andet Led tilføjer: *Min Sjæl bier*, saa gjør den sig ikke skyldig i en Tautologi. Sjælen er Affecternes Sæde, og overalt, hvor den nævnes som den Handlende, udsiges der derfor, at Handlingen sker med Affect. ”*Min Sjæl bier*” er følgelig det samme som: *Jeg bier med Længsel*. I det andet Led bliver saaledes det første forstærket. I Versets tredje Led eller i det andet Hemistich: *og jeg venter paa hans Ord* træder Herrens Ord i selve Herrens Sted som Handlingens Object. Ordet er Forjættelsesordet, og ”jeg venter paa dit Orde er: ”Jeg venter paa dets Komme”” (s. Jer. 17, 15), Indtræffen, Opfyldelse. Naar et Gudsord bliver opfyldt, saa kommer det ligesom i den Begivenheds eller de Begivenheders Form, Skikkelse, hvori det bliver opfyldt; det bliver da *realiseret* deri, saa man kan sige: Se der Guds Ord! Guds Ord er noget Levende (Hebr. 4, 12), der bor i det baade en Drift ,og en Kraft til at bevirke sin egen Opfyldelse, og det hviler ikke, førend denne er indtraadt, og det ligesom er bleven legemliggjort i den (sml. Hab. 2, 3). Det Ord, hvorom Menigheden her taler, er forøvrigt ikke nogen enkelt, bestemt Forjættelse, men Complexet af alle Lovens og Profeternes Forjættelser (s. Steder, som 3 Mos. 26, 44 f og 5 Mos. 30, 1 ff . og 32, 36 ff.) Paa en lignende Maade, som Menigheden her, udtaler Forfatteren af Ps. 119 sig, idet han i v. 81 og 82 siger : ”Min Sjæl vansmægter af Længsel efter din Frelse; jeg venter

paa dit Ord. Mine Øine vansmægte af Længsel efter dit Ord, idet jeg siger: Naar vil du trøste mig?"

I v. 6: *Min Sjæl venter paa. Herren mere end Vægtene paa Morgen, Vægtene paa Morgen* vender Menigheden tilbage til Herren som til Objectet for dens Forventning, hvorved han bliver fremstillet som dennes Hovedgjenstand. Tillige udtaler den her, idet den med stort Eftertryk sammenligner sin Venten paa Herren med Vægters Venten paa Morgenens Frembrud, endnu stærkere end i de Ord : ;Min Sjæl bier", hvilke den gjenoptager, at den *længselsfuldt* venter paa ham. De tre Sætninger: "*Jeg bier efter Herren*" "*min Sjæl bier*", "*Min Sjæl venter paa Herren mere end Vægtene paa Morgen, Vægtene paa Morgen*" danne en Klimax. Den ejendommelige og paafaldende Gjntagelse af de Ord: "*som Vægtene paa Morgen*" forskaffer ikke alene Verset de tre for dets Længde og Karakter nødvendige Led, men fremhæver ogsaa den i Sammenligningen liggende overordentlig høie Grad af længselsfuld Forventning (som Vægtene paa Morgen, ja som Vægtene paa Morgen). Vægtene pleie at vente med den største Længsel paa, at Morgen, der befrier, forløser dem fra deres besværlige Tjeneste, skal komme. En Parallel til Gjntagelsen i vort Vers frembyde de Ord i Profeten Jesaias's Sang om Herrens Vingaard, Israel, i Jes. 27, 4. 5: "*Vrede (paa min Vingaard) har jeg ikke. Havde jeg dog Torne og Tidsler (Vingaardens Fiender) imod mig i Krig ! Jeg skulde gaa løs paa dem, brænde dem op tilhobe, - med mindre man da skulde ty til mit Værn (min Beskyttelse), "slutte Fred med mig, (ja) slutte Fred med mig"*. Hertil kommer endnu, at Gjntagelsen gjør Indtrykket af en overvættets lang Venten, en Venten, der synes aldrig at skulle faa Ende og derfor fremkalder hos de Ventende en pinefuld Længsel (mere end Vægtene paa Morgen, som vente og vente og vente paa den, uden at den vil komme). Sammenligningen af Israels Venten paa den til Frelse kommende Herre med Vægters Venten paa Morgenens Frembrud er forøvrigt meget træffende, da i den hellige Skrift Natten saa ofte er et Billede paa Trængsel og Nød, og Morgenens Frembrud et Billede paa Frelse.

Vers 6 minder uvilkaarlig om Profeten Jesaias's mærkelige Spaadom mod Edom eller, som han profetisk-symbolsk kalder det, *Duma*, d. e. *Dødsstilhed*, det Land, hvori der skal komme til at herske Dødsstilhed. Denne Spaadom lyder nemlig: "*Til mig (Jesaias) kommer et Raab fra Se'ir: Vægter! Hvor langt paa Natten? Vægter! Hvor langt paa Nat? Vægteren siger: Der kommer Morgen, men ogsaa Nat; ville I (senerehen) spørge, saa spørger, - kommer igjen*" (Jes. 21, 11. 12). Edom befinder sig i Jes. 21, 11. 12, ligesom Israel i vor Psalme, i en Ulykkes Nat og længes, ligesom dette, smertelig efter dens Ende. Denne dets Længsel driver det til at rette til Jesaias som til en af Israels Vægtere (Profeterne blive i den hellige Skrift ofte sammenlignede med Vægtere ; s. t. Ex. Mich. 7, 4 og Ez. 3, 17 og 33, 7) det Spørgsmaal: "*Vægter! Hvor langt paa Natten? Vægter! Hvor langt paa Nat?*" d. e. hvor Meget af Ulykkens Nat er der nu forbi, og hvor Meget af den er der endnu tilbage? skal den ikke snart være endt, og Frelsens Morgen komme? Og Profeten giver Edomiterne det trøstesløse Svar: "*Der kommer Morgen, men ogsaa Nat*", d. v. s. den Ulykkes Nat, hvori I nu befinder Eder, skal vel faa Ende, men med det samme, dette sker, skal en ny Ulykkes Nat bryde ind over Eder; Ulykke paa Ulykke skal ligesom Bølge paa Bølge komme over Eder, Ulykkens Nat skal aldrig vige fra Eder, indtil I ere gaaede aldeles under, og Dødsstilhed hersker i Eders Land. Anderledes end med Edom, Israels Dødsfiende og derfor Repræsentanten for alle dets Fiender, for den mod dets Gud og det selv fiendtlige Verden, skal det gaa med Guds Folk efter vor Psalme. Ogsaa det befinder sig vistnok i en Ulykkes Nat, og denne Nat er lang, saa det inderlig og med Smerte længes efter dens Ende og Frelsens Morgens Frembrud. Men det eier et Gudsord eller snarere en Mangfoldighed af Gudsord (v. 6), der forjætter det, at Ulykkens Nat en Gang skal vige fra

det for bestandig, og en Frelsens Morgen bryde frem for det, paa hvilken en Salighedens Dag følger, der aldrig tager Ende. Og mellem de mange Trængsler, som komme over det, førend den evige Frelsens Morgen bryder frem, skal der ligge Vederkvælgens Tider, som gjør Trængselstiden lettere for det og er Spaadomme om og Panter paa den stedsesvarende, den evige Vederkvælgelse.

Menighedens Tale er til Ende, og Sangeren selv tager nu til Orde (v. 7 f.). Hvad han siger, angaar det, som Menigheden tilsidst, i v. 5 og 6, har udtalt, og er paa en Maade et Svar herpaa. *Vent, Israel, paa Herren!* saaledes tilraaber han Menigheden opmuntrende, d. v. gjør, Israel, trøstigen, hvad du netop har erklæret at gjøre, bliv taalmodig ved at gjøre det og lad aldrig af herfra, og begynder saa sit opmuntrende Tilraab med de Trøstens Ord : *thi hos Herren er Miskundheden, og megen Forløsning er hos ham, oghan skal forløse Israel fra alle dets Misgjerninger.* Du har god Grund til at vente paa Herren, mener han, thi Herren er af et Væsen, som borger for, at du ikke vil komme til at vente forgjæves, og han skal, fordi han er af et saadant Væsen, sikkert og vist give dig det, du venter paa; dit Haab skal ikke blive beskjemmet, din vedholdende og taalmodige Venten skal blive belønnet. Vers 7 og 8 indeholde Opmuntring og Trøst for Menigheden ; men da Sangeren hører med til denne, som hvis Organ og Repræsentant han har talt i det Forangaende, saa opmuntrer og trøster han med det samme ogsaa sig selv. - Begrundelsen af det opmuntrende Tilraab i det første Led af v. 7 strækker sig over det andet og tredje Led af dette Vers og over v. 8 og er overmaade baade fyldig og dyb. Den bestaar af tre Led, af hvilke det forangaende altid begrunder det følgende, og dette altid angiver en Følge af det foregaaende. Sangeren begynder med den dybeste og egentlige Grund : *hos Herren er Miskundheden*, d. e. Miskundhed bor alene og i hele sin Fylde i hans Barm, hans Hjerte, gaar derefter over til Virkningen af, at Miskundheden er hos Herren : *megen Forløsning fra Syndeskylden ved Syndernes Forladelse og formedelst den fra Syndestrafen, den ydre Nød, er hos ham* og slutter med at udtale den Følge, som igjen den Kjendsgjerning, at megen Forløsning er hos Herren, sikkert og vist vil have for Israel: *han skal forløse Israel fra alle dets Misgjerninger*, d. v. s. han skal tilgive det alle dets Misgjerninger, og ifølge heraf frelse det fra al dets ydre Nød eller i og med Frelsen fra denne tilgive det hine. At megen Forløsning er hos Herren, svarer til, at Miskundheden, d. e. Miskundheden *i hele sin Fylde*, at en *uendelig Fylde* af Miskundhed er hos ham, og at Herren vil forløse Israel fra *alle* dets Misgjerninger, ikke *en eneste* undtagen, eller med *enfuldkommen* Forløsning svarer igjen til at *megen* Forløsning er hos ham. Talen er i hele Begrundelsen saa stærk, som vel muligt. Tillige gaar Sangeren her dybere ned, end i den Sætning: ”hos Herren er Forladelsen” i v. 4, som svarer til den anden af de tre Begrundelsessætninger. Han gaar her tilbunds, til den dybeste og egentlige Kilde til Israels Forløsning: *Guds Naade*. - v. 8, der hviler paa det andet og tredje Led af v. 7, som paa en klippefast Grundvold, har, som allerede før sagt noget Profetisk ved sig, det klinger som en Forjættelse. Sangeren tilsikrer Israel Forløsning fra alle dets Misgjerninger med den fuldeste Troens Forvisning, der antager Karakteren af en Profeti.

* * *

Israel, d. v. s. Israel i den Forstand, hvori Navnet bruges i Begyndelsen af Ps. 73: ”Ja, Gud er god mod *Israel*, mod *de Rene af Hjertet*” og i Paulus's Ord i Rom. 9, 6: ”ikke alle de, som nedstamme fra Israel, ere *Israel*”, det *sande* Israel (Joh. 1, 48), Israel efter Aanden, Guds Børns Slægt (Ps. 73, 13), de Stille i Landet holdt sig i de dunkle og lidelsesfulde Aarhundreder, som laa imellem den Tid, vor Psalme blev digtet, Israels Ventetid i engere Forstand, Sangerens Opfordring efterrettelige : *De ventede paa Herren*, de ventede paa hans Komme som Frelser og til Frelse, til Forløsning fra Synderne og fra al ydre ,Trængsel

og Nød. At saa var, det erfare vi af Evangelierne, i Særdeleshed af de første Kapitler i Lukas-Evangeliet. Om den gamle Simeon heder det i Luk. 2, 25, at han ”var retfærdig og gudfrygtig og *ventede Israels Trøst*”, d. e. Forløsningen ved Messias, og om Hanna, Fanuels Datter, fortælles der i Luk. 2, 38, at hun, da Jesusbarnet var blevet fremstillet i Templet, ”prisede Herren og talte om ham (Jesus) til *Alle, som ventede Forløsning i Jerusalem*”. Ligesaa siges der Mark. 15, 43 og Luk. 25, 51 om Josef af Arimathæa, at han *ventede paa Guds Rige*. Endelig Sacharias, Johannes den Døbers Fader, bliver vistnok ikke betegnet som En, der ventede paa Israels Frelse, men hans Lovsang minder dog hist og her om vor Psalme (s. i Særdeleshed de to Steder: ”Lovet være Herren, Israels Gud, at han har besøgt og forløst sit Folk og har opreist os - en Frelse fra vore Fiender og fra alle dem, som hade os” i Luk. 1, 68, 69 og 71, og: ”Du (Barnlille) skal gaa frem for Herrens Aasyn for at berede hans Veie og for at give hans Folk Kundskab om Frelse ved deres Synders Forladelse, formedelst vor Guds inderlige Barmhjertighed” i Luk. 1,76-78).

Vi har seet, at Sangeren i v. 8 forsikrer Israel om, at Herren skal forlade alle dets Synder, med en saadan Plerofori, at hans Ord klinge som en Profeti eller snarere bære Karakteren af en saadan. Grundvolden til denne Profetis Opfyldelse blev lagt ved den af vor Herre Jesus Christus fuldbragte Forløsning. Da er det nu høist mærkeligt, at den Engel, som i Matth. 1, 20 f. aabenbarer sig for Josef i Drømme og forkynder ham Jesu Fødsel, herved bruger Udtryk, som paa en slaaende Maade svare til Profetien i vor Psalms Slutningsvers. Medens det nemlig her heder: ”Og han (paa *han* ligger et stort Eftertryk: han, Herren, hos hvem Miskundheden og Forløsning er) *skal* (i Kraft heraf) *forløse Israel fra alle dets Misgjerninger*”, heder det i Matth. 21: ”Men hun skal føde en Søn, og du skal kalde hans Navn Jesus; thi *han (han og ingen Anden) skal frelse sit Folk fra dets Synder*”. I Jesu Christo kom personlig den Herre, paa hvem Israel i vor Psalme kalder i sin store Nød (v. 1), og som det her venter (v. 5), for derved, at han ved sin Forsoningsdød forløste det fra dets Synder, at lægge Grundvolden til Opfyldelsen af den Forløsning, hvorom V. 8 taler, og som skal indtræde ved hans Gjenkomst. Ps. 130, 8 er ligesom en profetisk Finger, der peger fremad, hen paa Matth. 1, 21, og Matth. 1, 21 peger igjen tilbage til det profetiske Psalmest. Saadanne Korrespondenser finde i Særdeleshed Sted mellem profetiske Udsagn, der tilhøre Slutningen af den gammeltestamentlige Aabenbaringstid og findes i de sidste gammeltestamentlige Skrifter, og Udsagn, der tilhøre Begyndelsen af den nytestamentlige Aabenbaringstid og findes i det Skrift, som aabner det nye Testamente, Matthæus-Evangeliet (s. Malachias 3 og 4 og Matth. 3 og 11).

* * *

Hvad der gjælder om alt i Skriften nedlagt Gudsord, at det fra det Øieblik af, det blev udtalt, bliver udtalt bestandig af Gud ligetil Tidens Ende, at det er et vedvarende, blivende, staaende Gudsord, det gjælder ogsaa om Gudsordet i Ps. 130. Dette Gudsord var et staaende i Perioden mellem de første efterexilske Tider og Christi Tid, og det er et staaende i Perioden mellem denne og Christi Gjenkomst. Det gjaldt i hin Periode den af Jødefolket alene bestaaende gammeltestamentlige Menighed, og det gjælder i denne den af den jødiske Stamme og de i den indpodede hedningekristne Grene bestaaende (Rom. 11) nytestamentlige Menighed, Guds Israel (Gal. 6, 6), der kun er en Fortsættelse af den gammeltestamentlige Menighed; og det gjælder den sidste saa meget mere, som jo Profetien i Psalmens Slutning ved Christi første Tilkommelse kun efter sin Grundvold blev opfyldt, medens dens fulde og egentlige Opfyldelse først skal finde Sted ved hans anden Tilkommelse, hans Gjenkomst.

Psalmen er ogsaa for den nytestamentlige Menighed en Pilgrims-, en Valfartssang, den er for den en Sang for den store Opreise til det himmelske Jerusalem. Den nytestamentlige Menighed befinder sig under hele sin Vandring til dette Maal i den samme Situation, hvori den gammeltestamentlige befandt sig, da den bad, som den beder i Psalmen, den beder i denne Situation alle Henseender væsentlig, som hin Forgjænger bad, og faar herved væsentlig den samme Opmuntring og den samme Trøst, som denne fik. Men medens Forjættelsen i Psalmens Slutning paa den gammeltestamentlige Menighed kun gik i Opfyldelse efter sin Grundvold, Syndernes Forladelse, skal den paa den nytestamentlige opfyldes fuldkommen og efter sin egentlige Opfyldelse, naar det sker, hvorom der tales i Hebr. 9, 28 i de Ord: ”saaledes er og Christus een Gang ofret for at borttage Manges Synder; *anden Gang skal han, uden at være Syndoffer, sees til Frelse for dem, som forvente ham*” (sml. ogsaa Tit. 2, 13). Forsaavidt, som den gammeltestamentlige og den nytestamentlige Menighed kun er een, kan der siges, at Forjættelsen i Ps. 130, 8 efter sin Grundvold er bleven opfyldt paa denne ene Menighed ved Christi første Tilkommelse og efter sin fuldkomne og egentlige Opfyldelse skal blive opfyldt paa den ved hans anden Tilkommelse, ved hans Gjenkomst.

Kap. 8 Kap. 10